

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg;
Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der
Meij, Alphen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Doornspijk;
Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra,
Zeist; Ds. P. van Zonneveld, 's-Gravenhage-Scheve-
ningen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh. van der
Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d
Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de
administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen
a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10.- per jaar. Abonnementsprijs
voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.
Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

De kracht zijner opstanding

**Opdat ik Hem kenne en de kracht Zijner
opstanding en de gemeenschap Zijns
lijdens, Zijn dood gelijkvormig worden-
de....**

Filipp. 3 : 10.

De apostel Paulus heeft de opstanding van Christus beleden en gepredikt. Hij is erom bespot en verguisd. Als hij op de Areópagus in Athene zijn rede houdt, dan hoort men hem nog tamelijk welwillend aan. Maar zodra hij gaat spreken over de opstanding van Christus, wordt hij bespot. Hetzelfde zien we later, wanneer hij zich moet verantwoorden voor Festus. Wanneer hij ook gaat spreken over de opstanding, dan oordeelt Festus dat hij raast.

Maar Paulus kàn niet anders. Hij kàn niet zwijgen. Hij moet getuigen van Zijn levende Heere. Het is zijn heilige hartstocht geworden sinds de verreezen Christus hem op de weg naar Damascus heeft staande gehouden en aangegrepen, opdat Hij in deze Paulus de kracht Zijner opstanding zou betonen. En sindsdien jaagt Paulus ernaar om die levende Christus te kennen, steeds meer en steeds dieper te kennen. Om de betekenis, de waarde en de inhoud van Zijn opstanding steeds rijker te mogen verstaan. Om de kracht, het doel, de uitwerking en de vrucht van die opstanding, ook met betrekking tot hemzelf, steeds klaarder te mogen ervaren.

Welnu, dat is toch het doel, dat Christus heeft met al de Zijnen: dat zij de kracht van Zijn opstanding zouden kennen.

Daartoe zijn ze door Christus gegrepen. En daar moet het hun dan ook om te doen zijn. Daarin ligt hun heil, hun zaligheid. En dat niet alleen. Daarin wordt de wil van de Vader verheerlijkt. Daarin wordt ook de Zoon verheerlijkt. Door de Heilige Geest.

Jezus' opstanding, Zijn overwinning over alle doodsmachten moet worden bezongen in de volslagen beschaming van het rijk der duisternis en in de volkomen verlossing van Zijn volk.

En daarom: alles aan en in Gods kinderen moet getuigen van Christus' volkomen overwinning, van de volkomen kracht van Zijn opstanding. Daar jagen ze naar. Ze kunnen niet anders. Want daartoe zijn ze van Christus gegrepen. Strijders, kampvechters, bid-
ders, zuchters zijn ze, om de kracht van de opstanding van Christus te mogen kennen. Om naar Zijn beeld vernieuwd te mogen worden. Dat toch het leven van de opgewekte Christus zich in hen moge openbaren. En dan steeds verder, steeds vuriger, steeds bewuster: dringen naar de wederopstanding der doden, naar de vernieuwing van hemel en aarde, naar de lofzang zonder wanklank in de volmaakte dienst van God, door dat éne volk van Hem, Die dood was, maar nu leeft tot in alle eeuwigheid.

Nietwaar: zo moet het toch zijn? Vurig be-
geren, jagen in heilige hartstocht: dat ik Hem kenne en de kracht Zijner opstanding....

Het gaat wel in de weg van eigen levensbank-
roet. Hoor maar, wat de apostel aan onze tekst vooraf laat gaan.: "Ik acht ook alle dingen schade en drek, om Christus te ge-
winnen en in Hem gevonden te worden, niet

hebbende mijn rechtvaardigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof van Christus is, namelijk de rechtvaardigheid, die uit God is, door het geloof". En dan volgt: "opdat ik Hem kenne, en de kracht Zijner opstanding." Zoals een schipper, om in de veilige haven te kunnen komen, desnoods zijn hele lading overboord werpt - zo moeten wij, opdat wij de kracht van Christus' opstanding kennen, ontledigd worden van alle gerechtigheid, die uit de werken is. Om alleen nog door het geloof te rusten in de gerechtigheid, door Christus verworven. Dan erkennen wij de enige waarde van de opstanding van Chris-
tus. Dan belijden wij, dat wij midden in de dood liggen. Alleen Christus heeft aan Gods recht voldaan en zo gerechtigheid verwo-
ven. Daarom moest Hij opstaan. Daarom wekte de Vader Hem op. Alleen Christus overhouden. Hem aannemen door het geloof, Gode tot eer en Christus tot heerlijkheid. Tot roem van Zijn verrijzenis! Dan wordt alles, wat uit ons is, door ons veroordeeld. Dan willen wij en dan kunnen wij alleen nog leven van het welbehagen Gods. Dan breekt de werking van de kracht van Christus' opstanding in ons door.

Waarin?
In de gemeenschap Zijns lijdens, in het gelijkvormig worden aan Zijn dood (vers 10). In Christus gevonden worden door de kracht van Zijn opstanding, - het komt openbaar in degenen, die met Hem gekruisigd worden. Dan heeft het oude leven de doodsteek ont-
vangen. Dan wordt iets ervaren van de smaad om Christus' wil. Dan worden de aanvech-
tingen van satan ervaren. Dan wordt de weg van de waarachtige bekering bewandeld in de afsterving van de oude mens en in de opstanding van de nieuwe mens. Dan is er een hartelijk leedwezen, dat wij God door onze zonde vertoornd hebben, om die dan ook hoe langer hoe meer te haten en te vlieden. Dan is er ook de hartelijke vreugde in God door Christus, en lust en liefde om naar de wil Gods in alle goede werken te leven (Zondag 33 H.C.).

Opdat ik Hem kenne en de kracht Zijner opstanding en de gemeenschap Zijns lijdens, Zijn dood gelijkvormig wordende....

Werd het door genade al ons oprecht, diepe verlangen?

Buiten de Paasvorst is alleen de dood! De dood! De dood!

Werden we al door de levende Christus uit de geestelijke doodslaap opgewekt? Zodat we het in de dood, buiten Gods verzoende gemeen-
schap, niet meer konden uithouden? Mijn ziele, doorziet gij uw lot? Hoe zult gij recht-
vaardig verschijnen voor God? Hier is het antwoord: Christus, de Opgestane! Hij alleen en niemand meer!

Ja, gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade te zijn, om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus, mijn Heere!

Nu ken ik de waarheid, zo diep als gewis: dat Christus alleen mijn gerechtigheid is! En nu verder, al maar verder, mijzelf verliezend, mijn "ik" kruisigend, in Christus' kracht, door Zijn genade, almaar verder, jagend naar de volmaaktheid, in een leven van heiligmaking, van dagelijkse bekering, almaar verder, naar het einde, naar het nieuwe, grote Begin zonder einde: God dienen, dag en nacht in Zijn tempel!

Opdat ik Hem kenne en de kracht Zijner opstanding.... die alles nieuw maakt!
O laksheid, lauwheid, luiheid, traagheid: wijk! Verdwij! Maak plaats voor vurige ijver, voor brandend verlangen: dat ik Hem kenne en de kracht Zijner opstanding....

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

We mochten nog f 120.- ontvangen als nagiften voor de gehouden ontmoetingsdag van hen die deze dag niet konden bijwonen. 4 nieuwe abonnees konden we note-
ren en aan giften voor ons blad ontvingen we f 190.-.
Voor dit alles weer hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

1. **Boeken en bescheiden.** De boeken van de administrateur van Bewaar het Pand met bijbehorende bescheiden over het afgelopen jaar zijn gecontroleerd en in goede orde bevonden. Een woord van dank aan br. Beukers is wel op z'n plaats. Hij doet het vele werk met liefde en accuratesse. We konden het afgelopen jaar zonder verlies sluiten, dank zij de overbetalingen op het abonne-
mentsgeld, de giften en de collecten op de ontmoetingsdagen. En niet te vergeten het feit dat er ook in het jaar 1989 een extra inkomst was uit een erfenis en er rente gekweekt wordt uit de bijzondere ontvang-
sten van legaten, voorzover die konden wor-
den gereserveerd. Dat neemt niet weg, dat onze administrateur voor het lopende jaar een nadelig saldo van f 8000.- raamt. We hopen dat hij in deze beschaamd wordt.

2. **School voor Dundas en Hamilton.** We ont-
vingen per bank voor dit doel een gift van f 50.- van mw. BM, waarvoor hartelijk dank.

3. **Barendrecht-Katwijk aan Zee.** Ds. J. Veenen-
daal hoopt D.V. op 20 juni a.s. afscheid te nemen van zijn huidige gemeente en op 4 juli a.s. zijn intrede te doen te Katwijk aan Zee na bevestiging aldaar door ds. D. Slag-
boom.

4. **Nieuwpoort-Dundas.** Ds. K. Hoefnagel zal D.V. op 22 juni a.s. afscheid nemen van de gemeente Nieuwpoort. Op dinsdag 26 juni daarop zal hij en zijn gezin naar Canada vertrekken. Natuurlijk ook zo de Heere wil. De bevestiging te Dundas zal D.V. plaats vinden op 6 juli a.s. door drs. G.R. Procee van Hamilton. Daarna hoopt ds. Hoefnagel zich aan zijn nieuwe gemeente te verbinden, dus op dezelfde dag.

B.

Sprekende plaatsen

11.

De Schotse hoofdstad is een plaats vol be-
zienswaardigheden. Gebouwen, kastelen die spreken, en niet te vergeten kerken en zelfs begraafplaatsen. De St. Gilles Kathedraal is een kerk met een hele geschiedenis. Histo-
risch gezien de hoofdkerk, de voornaamste in de stad. De grote reformator John Knox heeft preken gehouden in deze kerk. Naast deze kerk is ook de Greyfriars kerk van bete-
kenis geworden. De geschiedenis van de kerk is nauw verbonden met de geschiedenis van de stad en met die van Schotland. Een

belangrijk gebeuren vond in deze kerk plaats. 28 februari 1638 werd in deze kerk het nationaal verbond 'Covenant' gesloten. Het was een verbond om de ware godsdienst in Schotland te handhaven en te bewaren. Na het heengaan van John Knox, in 1572, was Schotland een calvinistisch land met een presbyteriaanse kerkvorm. Deze ontwikkelingsgang was een doorn in het oog van koning Jacobus IV. Hij stelde alles in het werk om hier verandering in aan te brengen. Ten dele gelukte hem dit. Zijn opvolger Karel I ging nog verder. Bij hem werd duidelijk merkbaar de haat tegen het Calvinisme. Hij stond zeer sympathiek tegenover de Rooms Katholieke kerk en Rome's leer. En waar mogelijk was kwam de invloed van Rome namelijk in kerk en staat. Dit gebeuren haalde heel wat los bij de Bijbelgetrouwen. De Presbyterianen, de Calvinisten zagen overduidelijk dat het de koning te doen was om hen aan de kant te zetten. Zij gingen in hun godsdienstig leven belemmerd worden en de vrees voor verboden groeide met de dag. Men dacht ook aan de tijd, waarin de Heere rijk had gezegend. Het was de tijd, waarin de Heere gediend werd in eenvoud en getrouwheid overeenkomstig Zijn Woord. Het was de tijd, waarin men stond in een verbond met de Heere. Nu meende men dat die tijd opnieuw aanbroken was. Er moest komen een nationaal verbond. Een document werd opgesteld door ds. Henderson en Lord Johnston. Woensdag 28 februari 1638 waren 60.000 Schotten bijeen. De kerk van Greyfriars te Edinburgh en de er omheen liggende begraafplaats waren overvol. Het doel van het samen zijn was om het document "het nationaal verbond" te ondertekenen. Na gebed door ds. Henderson en een indringend woord van de graaf van London werd men in de gelegenheid gesteld om het document te tekenen. Velen plaatsten hun handtekening. Er waren er zelfs die de pen doopten in hun eigen bloed en bij hun naam voegden de woorden: "tot in de dood". Een gedeelte van het document willen we u laten lezen: "Ondergetekenden, edelen, predikanten en burgers, overwegende dat meermaals in het verleden maar bijzonder in deze tijd, de ware hervormde godsdienst, in gevaar is, belijden wij hierbij en verklaren wij plechtig voor God, voor Zijn engelen en voor de wereld, dat wij met ons hele hart instemmen met de hiervoorgenoemde godsdienst en dat wij besluiten die alle dagen van ons leven onophoudelijk aan te hangen en te verdedigen en dat wij zullen arbeiden met alle wettige middelen om de zuiverheid en de reinheid van het Evangelie weer terug te krijgen. En omdat wij geen zegen van God kunnen verwachten.... zonder onze instemming en belijdenis, verenigen we die met ons leven en onze gesprekken zoals het christenen betaamt die hun verbond met God hernieuwd hebben. Wij beloven daarom dat wijzelf, onze volgelingen en allen die onder ons staan zowel in het openbare leven als in onze gezinnen en in onze persoonlijke omgang ons binnen de grenzen van de christelijke vrijheid zullen bewegen en goede voorbeelden zullen zijn van volkomen godzaligheid, eenvoud en rechtmatigheid en van elke andere plicht die we God en mensen schuldig zijn. En opdat het verbond ongeschonden nagekomen mag worden roepen we de levende God tot Getuige. Hij, Die weet dat dit onze oprechte wens en ons ongeveerinsd besluit is bidden we de Heere ernstig om ons door de Heilige Geest tot dit doel te leiden". De plaats waar het Convenant ondertekend is wordt in de kerk aangegeven. Eén van de originele documenten is ook in de kerk aanwezig. Van de dag op zich is o.m. het volgende bekend. Er was geen wanorde onder de aanwezigen. Men gedroeg zich naar behoren. Een aanwezige schreef: "Rijk en arm zworen met opgeheven handen in de naam van de levende God trouw te zullen zijn aan het verbond. De Geest des Heeren vervulde het huis des gebeds, wekte de genegenheden op, deed de harten smelten bij mannen en vrouwen, edelen en onedelen, zodat zij geruimen tijd stil stonden met hun handen uitgebreid tot God, totdat Henry Rollock, nauwelijks in staat om te spreken, God aanriep en allen samenbond in hemels gebed en lof". U zult kunnen begrijpen, dat de vervolging

niet uitbleef. Velen werden gevangen genomen en stierven als martelaar. Op de "Grassmarket" vlakbij de kerk bevindt zich de plaats waar veel martelaren terechtgesteld zijn. Er is een monument geplaatst. Hierop staat te lezen: "Op deze plaats stierven veel martelaren en covenanters van het protestantisme.

Op de begraafplaats rond de kerk, kun je zien waar de covenanters gevangen gezeten hebben. Ze waren blootgesteld aan weer en wind, want de gevangenis hadden geen dak. Op deze begraafplaats liggen ook veel martelaren begraven. Op een verzamelgraf staat een gedenksteen waarop het volgende te lezen staat: Er was geen reden waarom zij des doods schuldig waren. Maar zij werden allen trouw, standvastig en vurig bevonden. Getuigend voor de rechten van Christus, hun Koning, welke waarheden verzegeld werden door het hoofd van de beroemde Guthry en tot Renwick's bloed toe (Ds. James Guthry was één van de eerste martelaren en ds. James Renwick één van de laatste. U weet hij was 28 jaar). Van 27 mei 1661 toen de edele Markies van Argyle terechtstond tot 17 februari 1688, toen James Renwick als martelaar stierf, werden te Edinburgh ongeveer honderd edelen, vooraanstaande personen, predikanten en anderen, edele martelaren van Jezus Christus terechtgesteld. De meeste van hen liggen hier".

Onder deze tekst staan de volgende Bijbelteksten: Openbaring 6 : 10, 11: "En zij riepen met grote stem zeggende: Hoelang o heilige en waarachtige Heerser oordeelt en wreekt Gij ons bloed niet van degenen, die op aarde wonen? En aan een iegelijk werden lange witte klederen gegeven en hun werd gezegd, dat zij nog een kleine tijd rusten zouden totdat ook hun mededienstknechten en hun broeders zouden vervuld zijn, die gedood zouden worden gelijk als zij". Openbaring 7 : 14: "En ik sprak tot hem: Heere gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die uit de grote verdrukking komen en zij hebben hun lange klederen gewassen en hebben hun lange klederen wit gemaakt in het bloed van het Lam". Openbaring 2 : 10: "Vreest geen der dingen die gij lijden zult. Ziet de duivel zal enigen van ulieden in de gevangenis werpen, opdat gij verzocht wordt en gij zult een verdrukking hebben van tien dagen. Zijt getrouw tot de dood en Ik zal u geven de kroon des levens".

U zult kunnen begrijpen, dat ook deze plaats spreekt en stil maakt. Het doet bidden: "maak mij getrouw tot het einde en laten bezoekers van de kerk en van dit kerkhof door het lezen van de teksten tot bekering komen".

Ds. M.C. Tanis.

Nederlandse Geloofsbelijdenis

7.

- Volkomenheid der Heilige Schrift

"God Wet is volmaakt". Wat een bijzondere belijdenis horen we in die woorden uit de mond en het hart van David. Het is aan het begin van het tweede deel van Psalm 19. Eerst verheerlijkt hij God in Zijn Schepping. Maar dan spreekt hij van de uitnemendheid van Gods bijzondere openbaring in Zijn Woord. Heel treffend vertolkt Calvijn dat in zijn commentaar op deze Psalm: "want nadat hij heeft aangehouden, dat het gehele menselijke geslacht voldoende onderricht wordt over de enige God door stemmeloze leermeesters, wendt hij zich nu tot de Joden, aan wie God Zich nog daarenboven had geopenbaard door Zijn Woord".

Het gaat om het Woord Gods, het Woord der zaligheid. Dat Woord is volmaakt! Volkomen, gaaf, zonder gebrek. Het bevat de volmaakte wijsheid. Het is het middel tot hét leven. In artikel 7 staat deze belijdenis in het middelpunt. Voor de laatste maal wordt hier over Gods Woord gesproken. De laatste keer is de beste. Het opschrift getuigt ervan: "Volkomenheid der Heilige Schrift om alleen te zijn een regel des geloofs".

Er is nog nader verband met de belijdenis van Psalm 19. Daar wordt de volmaaktheid der Wet verbonden aan hét leven: "bekerende de ziel". Zo is het ook in dit artikel. De volkomenheid van de Heilige Schrift is hier niet los te zien van het heil, het leven. Het is weer geen abstracte belijdenis, die ver van

het leven van de Kerk des Heeren afstaat. Integendeel. Het levend geloof vindt in Gods Woord alles wat nodig is om zalig te worden. "Wij geloven, dat deze Heilige Schrift de wil Gods volkomenlijk vervat, en dat al hetgeen de mens schuldig is te geloven om zalig te worden, daarin genoegzaam geleerd wordt".

Tot Gods eer en de zaligheid van de Zijnen

Wat artikel 7 zegt van de volkomenheid der Heilige Schrift moet door ons goed verstaan worden. Het betekent niet dat álles in de Bijbel staat en álles er uit geleerd kan worden. We kunnen hier herinneren aan artikel 2, waarin staat, dat God Zichzelf nog klaarder en volkomener te kennen geeft door Zijn heilig en Goddelijk Woord "te weten, zoveel als ons van node is in dit leven tot Zijn eer, en de zaligheid van de Zijnen". De volkomenheid van de Heilige Schrift betreft dát doel: de eer van God en de zaligheid van de Zijnen.

Volkomen is Gods Woord in de eisen, die God aan ieder en heel het leven stelt. Volkomen is de Heilige Schrift in hetgeen nodig is tot zaligheid. Geopenbaard wordt hoe het er met de mens voorstaat door de zonde. Daar behoeft niets aan toegevoegd te worden. Zo ontzettend is zijn toestand. Reddeloos zijn we in onszelf verloren. Alleen maar op weg naar de eeuwige rampzaligheid. Hetzelfde Woord openbaart ook de enige weg ter zaligheid in Christus, hoe een verloren zondaar met God verzoend kan worden. Ook daaraan behoeft én kan niets toegevoegd te worden. Zo volkomen openbaart God in Zijn Woord zonde en genade. In die openbaring is geen enkel gebrek.

God heeft Zijn Woord gegeven opdat zondaren verlost zouden kunnen worden. Daarachter staat Zijn wil tot verlossing. Wat een wonder is dat al niet. De Heere heeft nu echter ook nog dat Woord zó gegeven, dat er niets aan ontbreekt en het genoegzaam is tot zaligheid.

Het is opmerkelijk hoe in dit artikel de wil Gods en de zaligheid van de Zijnen aan elkaar verbonden worden. Wij maken daar in ons natuurlijk bestaan een scheiding tussen. Wij zoeken vanuit onszelf "een" zaligheid buiten de eer en wil van God. Als God in ons leven werkt, wordt dat anders geleerd.

Dan werkt de Heilige Geest de begeerte om niet anders zalig te worden dan met behoud van al Gods deugden. Zo komt hier dan ook uit de éénheid van de wil Gods en het behoud van de zondaar. Net zo goed als dat ook de zaligheid niet los staat van de dienst van God. Zo wordt hier ook gesproken van "de gehele wijze des dienstes, die God van ons eist." De zaligheid heeft dat dienen van God overeenkomstig zijn Woord juist in zich!

De Heilige Schrift predikt het volkomen werk van Christus. Hij heeft volkomen betaald voor de Zijnen, die in zichzelf niet anders zijn dan zondaren, die het er helemaal verkeerd hebben afgebracht. Hij heeft de wil Gods volkomen volbracht. Hier is aansluiting aan elkaar. In Hem heeft God volmaakt Zijn eer gekregen en ontbreekt er niets aan de zaligheid van de Zijnen.

Geen ander Evangelie

Tekenend is het, hoe onze belijdenis de volkomenheid der Heilige Schrift fundeert. God Zelf getuigt er in Zijn eigen Woord van. Verschillende gedeelten in de Bijbel krijgen hier een plaats. Genoemd worden teksten uit het boek Deuteronomium en Openbaringen. Bij alle verschil van plaats én verband van die Schriftwoorden is er toch een zekere overeenkomst. De verantwoordelijkheid spreekt in beide gevallen tegenover het gegeven Woord Gods, tegenover de leer, mét dat Woord geschonken, "die zeer volmaakt en in alle manieren volkomen is".

Hier wordt ook vermeld Galaten 1 : 8: "doch al ware het ook, dat wij, of een engel uit de hemel u een ander evangelie verkondigde buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt". Het gaat daar om het éne evangelie, waarin verzoening der zonden gebodschapt wordt enkel uit genade in Christus. De Galaten zijn in de war gebracht door hen, die een ander evangelie gebracht hebben, dat in wezen een andere grond stelde, dan die van genade alléén.

Heel sterk drukt de apostel Paulus zich dan uit. Al zou er een engel uit de hemel in heerlijkheid neerdalen en hen zo'n afwijkend

evangelie brengen, dan moesten ze het toch verwerpen en hem vervloeken. Zelfs een engel uit de hemel! "Dit is wel in zichzelf niet mogelijk, maar de apostel wil met het stellen dezer onmogelijke voorwaarde te krachtiger aanwijzen de zekerheid van de vloek over allen, die een ander evangelie prediken" (kanttekeningen, Statenvertaling).

Ook daarin is hier de belijdenis niet een afstandelijke beschouwing over de Heilige Schrift, maar laat de diepe verantwoordelijkheid in alle tijden spreken van de Kerk des Heeren tegenover het zuivere Woord en Evangelie. Hoe groot is die van alle dienaren des Woords om geen ander Evangelie te prediken. Hoe groot ook die van de Kerk tegenover de dwaalleraren, die ook vandaag het evangelie vervalsen. In een tijd dat leertucht op zo velerlei erf tot een aanfluiting geworden is, is het geen overbodige zaak dit artikel ernstig te nemen. Het gaat uiteindelijk om de bewaring van het ware evangelie.

Niet gelijk stellen

Onze belijdenis is ontstaan in een tijd, dat de volkomenheid der Schrift wel bijzonder in het geding was. Het is bekend hoe juist de Roomse kerk naast de Schrift de traditie (overlevering) als openbaringsbron had aangenomen. We horen het doorklinken in de tekst van artikel 7: "Men mag ook gener mensen schriften, hoe heilig zij geweest zijn, gelijk stellen met de Goddelijke Schriften, noch de gewoonten met de waarheid Gods (want de waarheid is boven alles), noch de grote menigte, noch de oudheid, noch de successie (opeenvolging) van tijden of personen, noch de conciliën, decreten en besluiten...". Wij verwerpen de overlevering van gedachten over de waarheid en van bepaalde gewoonten op zichzelf niet. Wat de voorgelachten in de vreze Gods hebben overdacht, mogen we waarderen. Hoe vaak schrijft Calvijn niet in zijn geschriften waarderend over wat Augustinus gezegd heeft. Alleen: Gods Woord blijft de enige toetssteen, ook voor wat in het verleden gezegd en gedaan werd. Maar de kerk van Rome heeft de overlevering een zelfstandige plaats gegeven naast en uiteindelijk boven Gods Woord. Al wordt er dan officieel in de leer verschil gemaakt tussen het Woord en de traditie toch maakt de kerk het uit hoe de leer zal zijn. Christus spreekt naar de mening van Rome door de kerk en niet door het Woord. Zo zijn allerlei valse leringen ingevoerd. De heerschappij van Gods Woord is zo verdrongen. We mogen wel vrezen vandaag nu allerlei ingewikkelde redeneringen dienst doen om deze klare taal van onze belijdenis te ondermijnen. Men spreekt over de herwaardering van de traditie op het reformatorische erf, waardoor er weer toenadering tot Rome zou kunnen komen, moet ons alleen maar veront-rusten, dat op deze wijze de belijdenis van de volkomenheid der Schrift ondergraven wordt.

Echter: moeten ook wij niet aangesproken worden door dit artikel? Hoe gemakkelijk kan onder ons een bepaalde zaak afgedaan worden met het beroep op een mens zonder dat we het Woord Gods als de beslissende toetssteen aanvaardden! We mogen achtting hebben voor een vader, die God vreesde en van het wonder der genade in eigen leven wist. Het komt maar al teveel voor dat het nageslacht in leer en praktijk andere wegen gaat. Niettemin kan een beroep op die vader niet dienen om bepaalde onscriptuurlijke zaken vast te houden. Heel vaak wordt dan ook de gedachte of de praktijk van het verleden los gezien van de omstandigheden van toen. Niet zelden dient zo'n beroep ook het eigen gemakkelijk leven van degene, die het doet. Zo zoekt men niet naar Gods Woord te wandelen en de vreze Gods in eigen leven te kennen, maar eigen verkeerde houding te rechtvaardigen.

Hier mag ook wel opgemerkt worden, dat niet de grote menigte beslissend is, maar Gods Woord alléén. Hoevelen luisteren naar de algemene mening ook op het erf van de kerk! Ook kan het kerkelijk leven de mening van de meerderheid in de besluitvorming volgen. Hoe wordt hier het waken bij de waarheid van Gods Woord met klem op ons aller hart in deze tijd gebonden!

Van ganser harte

Het is een uitdrukking, die we in het laatste gedeelte van dit artikel kunnen lezen. "Daarom verwerpen we van ganser harte al wat niet met deze onfeilbare regel overeenkomt". Hier komt het zo helder uit dat de belijdenis van de genoegzaamheid der Schrift hier beleden wordt in de gerichtheid op én de verbinding aan het leven door de Heilige Geest uit dat Woord. Het is een zaak van het hart, dat Gods Woord volkomen regel des geloofs is.

Hoe gaan we 's Zondags naar de kerk? Is het om de persoon van de dienstknecht des Heeren te doen en niet om het Woord van God? Hoe luisteren we elke dag naar het lezen van Gods Woord in de gezinnen? Hoe lezen en onderzoeken we zélf dat Woord? Hoe vaak gaat het ons voorbij, dat dit Woord zó gegeven is! Hoe moesten we biddend de Heere telkens aanroepen om door Woord en Geest onderwezen te worden, licht te krijgen in de Goddelijke zaken. De volkomenheid van de Heilige Schrift zal tégen ons spreken, zolang wij er onbekeerlijk onder blijven leven. Ook daarin komt Gods Woord tot het doel, als ieder, die niet gelooft, erdoor geoordeeld zal worden. De Heere wil juist dat genoegzame Woord gebruiken tot bekering van zondaren en nodigt daarom des te welmenender.

Het is het bijzonder werk van de Heilige Geest, dat de Zijnen steeds meer aan dat Woord gebonden worden. De bevinding der heiligen is een onmisbare zaak. Het behoort tot de armoede van onze tijd, dat we de klanken van het persoonlijk beleven zo weinig horen. Het is ook arm, als de grond in eigen bevinding gezocht wordt en er zo schaars wezenlijk schriftuurlijk onderwijs ten deze is. "Gedenk aan 't Woord, gesproken tot Uw knecht, waarop Gij mij verwachting hebt gegeven". Het wordt steeds meer gekend door die God vrezen. Om te luisteren ook naar wat de Heere Zélf zegt. Om te hopen op Zijn Woord, ook in onze tijd. Om dat Woord uit te dragen in de wereld van vandaag als de enige regel des geloofs, die niet bedriegt. Dat Woord wordt waar ook in de vervulling van de volmaakte zaligheid tot het volkomen dienen van God.

D. Slagboom.

Van de enige voorbeelding van Christus 4.

Moet Gods kind het niet toestemmen: "Zonder Mij kunt gij niets doen"? Hij heeft Christus nodig in alles wat tot het tijdelijke én eeuwige leven behoort. Leeft Hij immers niet om hetgeen Hij heilshistorisch verwierf, nu ook heilsbevindelijk toe te passen en uit te delen? Velen hebben aan het heilshistorische genoeg. Je moet geloven dat de Heere Jezus voor onze zonden gestorven is en klaar. Maar: ik moet van dood levend gemaakt worden. Door Woord en Geest. Het Woord van Chrisus en de Geest van Christus. Ik moet aan mijzelf ontdekt worden. Ik moet verlegen worden om God. De weg moet aan mij gewezen worden. Christus moet mij geopenbaard worden. Christus moet mij in mijn schuld en ongeluk gepast, dierbaar en noodzakelijk worden. Ik moet vrijspraak ontvangen. Ik moet van stonde af aan bewaard worden. Gedurig geleid worden. Vastgehouden worden. Helemaal en totaal zalig gemaakt worden. O nee, ik ben geen stok en blok. Ik ga het begeren. Ik ga er naar uit. Maar zelf vermag ik niets. Zelf werk ik krachten mijn verdorven natuur slechts tegen. Als er niet een Zaligmaker was, Die Zijn hart had gezet op mijn behoud, ik was verloren!

Welnu, zulk een volkomen en bereidwillige Zaligmaker is er. O ja; ondanks Zijn werk verkeer ik zelf wel eens op satans zeef. "Maar Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet ophoude". Ik dwaal nog zo menigmaal rond als een dwaalziek en eigenzinnig schaap. Maar dan toch inwendig o zo ongelukkig. De hemel máákt me dan ongelukkig. Anders gezegd: Christus neemt de smaak uit de zonde weg. O God, wat ben ik er toch voor één. Ik wist niet dat ik nog zó was. De hemel trekt; dwingt me weer - o zo liefelijk - op mijn knieën; ik ga weer schreien: O God, wees mij, zondaar, genadig.

Met het manna van gisteren kan ik het niet meer doen. Christus zendt er de wormen in. Hij ziet me zo gaarne arm en verlegen aan Zijn troon: O lieve Heere, geef mij wat. Och, dat zich Uw heil aan mij mocht openbaren. En als ik dan ooit nog eens mijn ogen zou mogen opslaan in het Vaderhuis daarboven, en ze zouden mij vragen: zeg, hoe ben jij hier gekomen? Dan zal ik zeggen: dat heeft de Heere Jezus zo gewild. En waarom wilde Hij dat? Dat weet ik niet, hoor. Ik weet wel dat ik eerst dood was en nu leef; eerst was ik blind en nu zie ik. Eerst zonder God en Christus. Nu voor eeuwig tesamen....

Er is niemand zo gelukkig als een kind van God, ook al voelt hij zich menigmaal ongelukkig. Hij valt voor rekening van Christus en in en door Hem voor rekening van God de Vader. Het kind van God staat in zichzelf schuldig; en heeft nergens recht op dan op de dood. En toch is er Iemand, Die hem liefheeft, al van eeuwigheid.

O nee; dat ziet hij niet terstond. Als God hem door Woord en Geest de ogen opent, dan ziet hij eerst andere dingen. Ik ga zien hoe name-loos ongelukkig ik ben; hoe schuldig ik sta tegenover de Heere. Ik ga wel aan 't werk hoor, om het goed te maken; maar zelfs al mijn gerechtigheden worden een wegwerpelijk kleed. En ik leer Christus kennen als Hij Zich aan mij wegschenkt. Ik ga iets zien van Zijn algenoegzaamheid. Hij moet het Fundament mijner zaligheid worden - anders is het eeuwig kwijt.

En soms zie ik iets van het nameloos geluk. Dan kan ik het niet op. Want ik kan maar niet vergeten wie ik ben en blijf.

En als ik dan mag zien dat mijn zaligheid vast ligt in Zijn handen, Zijn gevouwen, doorboorde Middelaarshanden, dan mag ik wel eens roemen: Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn? Die ook Zijn Eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God is het, Die rechtvaardig maakt. Wie is het die verdoemt? Christus is het, Die gestorven is; ja, wat meer is, Die ook opgewekt is, Die ook ter rechterhand Gods is, Die ook voor ons bidt. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Amen.

K. Hoefnagel.

Cursus godsdienstonderwijs

Een paar lezers van ons blad verzochten me enige aandacht te willen besteden aan deze cursus. Ze menen dat die cursus niet genoeg bekend is al komen er cursisten uit allerlei kerkverbanden van Gereformeerde gezindte. Zij volgen de cursus al jaren met grote voldoening. Vanwege de inhoud van de cursus, de onderlinge sfeer onder de studenten, maar vooral om de onwetendheid op ons kerkelijke erf kwamen ze tot het verzoek om aandacht aan de cursus te willen besteden. Het is dus een stem uit de praktijk en daarom willen we graag aan het verzoek voldoen en hieronder enige gegevens omtrent de cursus verstrekken, die te vinden zijn in een informatie-folder van de cursus, die ze meestuurden.

De tijd waarin wij leven is niet zo gemakkelijk. - Zo lezen we in de *inleiding*. - Velen leren dat zij de waarheid verkondigen en nodigen u uit zich bij hen te voegen. Het is heel goed mogelijk dat u in verwarring geraakt door de veelheid aan geestelijke stromingen. Sommigen vragen zich enigszins vertwijfeld af wat zij nu moeten geloven. Voor hen kan de cursus een uitkomst zijn. Anderen halen hun schouders op en raken geheel ongeïnteresseerd. Deze reactie moeten wij afkeuren. Ongeïnteresseerdheid betekent dat ons geloofsleven versterd en doods is. Als het gaat om de diepste levensvragen moeten wij wel degelijk betrokken zijn op de antwoorden. Weer anderen zeggen dat onze zaligheid niet afhangt van studie. Het gaat om een Schriftuurlijk-bevindelijke prediking die zijn raakvlak in het hart moet hebben. Dat is zeker waar, maar bij een levend geloof zal er toch ook een drang moeten zijn om de Heilige Schrift, en hetgeen er direct mee samenhangt, nauwgezet te onderzoeken. Weer anderen wensten wel dat zij het in het gesprek met andersdenkenden bij

hun studie of op hun werk over een weerwoord beschikten en niet met de mond vol tanden hoefden te staan. Ook voor hen kan de studie op de C.G.O. zinvol zijn.

De C.G.O. poogt een weg te wijzen in de baaiert van standpunten. Wij zijn ervan overtuigd, dat dit werk in alle gebrek geschiedt en dat we in de schaarse lestijd slechts een eerste aanzet kunnen geven. Het is nodig dat u, als u eenmaal cursist bent, de draad oppikt en zelf doorstudeert. De C.G.O. legt de basis waarop u zichzelf verder kunt ontwikkelen.

Als u deze folder hebt aangevraagd om kennis te nemen van ons werk bent u in ieder geval een belangstellende. Wij hebben gemotiveerde cursisten nodig die van doorzetten weten. Velen hebben deze studie reeds ervaren als een verrijking in hun leven. Het is nodig dat leden en doopleden weten waarom zij belijdenis in hun gemeente hebben gedaan of nog hopen te doen.

In het hieronderstaande vindt u een korte omschrijving van alle vakken waarin op de A- en B-cursus les wordt gegeven. Deze vakken hangen nauw met elkaar samen. Zo is bij Dogmatiek een goede Bijbelkennis nodig. Bij de Kerkgeschiedenis bespreken we hoe de kerk steeds weer heeft moeten strijden om de dwaalleer buiten de kerkmuren te houden. Het zal duidelijk zijn dat ook het vak Sekten en Stromingen veel verwantschap heeft met de hier genoemde vakken. Tenslotte leert u bij Praktische vakken hoe u het geleerde moet overdragen op anderen. U moet dan niet alleen denken aan school of catechisatie, maar ook aan de opvoeding van kinderen of het gesprek met andersdenkenden.

We zeiden al dat we beseffen dat ons werk gebrekvol is. Bij alles past ons de bede: "Och, schonkt Gij mij de hulp van Uwe Geest. Mocht die mij op mijn paan ten leidman strekken."

Tot zover het inleidend woord. Daarna zegt de folder een en ander omtrent de verschillende vakken. We willen dat in het kort samenvatten: *Bijbelkunde* is een van de kernvakken van de cursus. De Bijbel staat immers centraal op de lessen. Het werkprogramma voor dit vak valt uiteen in: 1. algemene Bijbelkennis; 2. gedetailleerde kennis van enige hoofdstukken al of niet rond een bepaald thema; 3. een aantal kernbegrippen uit de Schrift, vaak naar aanleiding van de besproken hoofdstukken, b.v. rechtvaardigmaking, zonde, ongerechtigheid en overtreding, eeuwig e.d.

Bij het vak *Dogmatiek* houdt men zich bezig met de leer van de kerk. Het is van groot belang dat wij zicht krijgen op hetgeen wij belijden. Wat is nu naar onze overtuiging de Bijbelse leer inzake de sacramenten, het verbond, de naturen van Christus, de verkiezing en zo veel onderwerpen meer? Bij dit alles is Gods Woord de norm.

De *Kergeschiedenis* geeft ons een bewogen en boeiend beeld te zien. Verdriet en vernedering, hoop en verwachting, vallen en opstaan, markeren de pelgrimstocht van de kerk. Wat wij hopen te bereiken is dat de cursisten inzicht krijgen in het verleden van de kerk. Dan blijkt hoe christenen steeds weer geworsteld hebben om de Bijbelse leer juist te verstaan. Kerkgeschiedenis houdt nauw verband met de dogmatiek.

Ethiek en Maatschappijleer. Onze tijd wordt gekenmerkt door geweldige vooruitgang op het terrein van wetenschap en techniek. We kunnen veel meer. De ethische vraag is dan of alles wat kan ook mag. Deze vraag wordt niet eenduidig beantwoord. Dit hangt samen met een ander kenmerk van onze tijd: het ontbreken van normen. Dit laatste heeft niet alleen te maken met het feit dat onze tijd steeds ingewikkelder wordt, maar vooral met de secularisatie. De moderne mens denkt dat de troon van God leeg is en wil er zelf op gaan zitten. Juist in deze tijd is het daarom van belang de ethische vragen te bestuderen bij het kompas van het Woord van God. Nog belangrijker is het leven uit en naar dit Woord.

Bijbelse Archeologie en Aardrijkskunde; Sekten en Stromingen. De afgodendienst, vele gebruiken, vondsten, landschapsvormen, die het lezen van de Bijbel verhelderen komen bij dit vak ter sprake. Verder wordt ook aan-

dacht geschonken aan tegenwoordige godsdiensten, zoals islam, boeddhisme, mormonen, yoga.

De *Praktische Vakken* omvatten de volgende onderdelen: vertellen; opvoedingsdoel en -middelen; catechetiek; methodiek, didaktiek. De cursus gaat uit van de Gereformeerde Gemeenten. Er wordt les gegeven te Gouda, Amersfoort, Dordrecht, Goes en Rijssen. Er worden Open Schooldagen gehouden, waar men vrijblijvend de sfeer kan proeven. Ook twee leden van mijn eigen gemeente volgen al jarenlang de cursus. Dat is ook een aanbeveling. Men kan zich voor verdere inlichtingen wenden tot drs. H. Lenseling, Karper 5, 3831 DG Leusden, tel. 033-942344.

B.

Pinksterappèl op D.V. 4 juni 1990 te Weesp

Het thema van deze dag zal zijn: "GAAT DAN HEEN!"

De drie deelthema's zijn:

- In Gods kracht
- Tot de naaste dichtbij
- Tot de naaste veraf

Tijdens de *middagsamenkomst* zal eerst, zo de Heere wil, *Ds. A. van Ek* uit Westzaan spreken, waarbij hij het eerste deelthema hoopt toe te lichten. Daarna spreekt *Ds. K. Groeneveld* uit Antwerpen over het tweede deelthema. 's Avonds belicht *Ds. A.G. Boogaard* uit Oud-Vossemier dan het derde deelthema. De appèldag zal worden geopend door *Ds. T.M. Hofman*.

Muzikaal wordt deze dag omlijst met trompet-, panfluit- en orgelklanken. Tijdens de avondbijeenkomst hoopt tevens het Alblas-serdams Christelijk Jongerenkoor "Happy Voices" o.l.v. *Martin Zonnenberg* medewerking te verlenen.

Zoals ook de afgelopen jaren zal het Pinksterappèl worden gehouden in de *Nederlandse Hervormde Grote Kerk*, Kerkstraat te Weesp.

Aanvangstijden: 's middags om 14.30 uur, 's avonds om 19.00 uur.

Sluiting van de avondbijeenkomst om ±20.30 uur.

In het verenigingsgebouw naast de kerk zijn tegen betaling consumpties verkrijgbaar.

De regeling berust bij de jeugdvereniging "De Kandelaar" te Ouderkerk a/d Amstel.

Voor de jeugd

Nehemia 97

"Zelfs als zij een gegoten kalf gemaakt hadden en gezegd: Dit is uw God, die u uit Egypte heeft opgevoerd; en grote lasteren gedaan hebben....".

Neh. 9 : 18-19.

Beste jongelui!

Nu ik dit artikel zit te schrijven is het 5 mei "bevrijdingsdag". Die wordt op allerlei wijze gevierd. Velen van onze lezers hebben het in de praktijk niet meegemaakt, wat het zeggen wil, na een bezettingstijd van 5 lange, bange jaren, bevrijd te mogen worden, van de overheersing van een buitenlandse mogendheid, namelijk Duitsland. Wij behoren nog tot de generatie die dat wel heeft meegemaakt. Veel zou daarover te schrijven zijn. De 45 jaren die we nu in vrijheid mogen verkeren, is door ons volk niet op de juiste wijze gewaardeerd. Tijdens de bezetting was het gelijk aan een ingedrukte veer. Doch toen de druk werd opgeheven, is die veer zeer hoog opgesprongen. Men had zich, met ootmoedigheid bekleed, dienen te vernederen voor het aangezicht des Heeren, daar Hij ons nog weer in vrijheid wilde doen verkeren. In de eerste tijd was er nog wel wat "vorm" doch het "wezen" van de zaak ontbrak. Ik wil niet zeggen van bij iedereen, maar toch wel bij het gros van ons volk. Men ging al heel gauw over om God te vergeten, voor zover men al aan Hem had gedacht, om te leven naar het goeddunken van het boze hart. Deze dingen worden in deze dagen van "herdenken" op diverse wijzen ons volk weer onder de aandacht gebracht. Elke prediker zal dat wel op zijn manier doen. De tonen zijn over het algemeen niet verheffend. We hebben, zo is het oordeel van velen, nog maar weinig of niets geleerd. We hebben

alleen schuld met schuld vermeerd. En dat dient ons tot verootmoediging te stemmen, ook in het jaar 1990. Of dat ook gebeurt....? Heb ten deze van de mens maar geen verwachting. Ook niet van de kerkmens. Zal er nog iets gevonden worden in deze dagen dat werkelijk God bedoelt, dan zal God het Zelf moeten werken. Dat sluit natuurlijk onze verantwoordelijkheid niet uit.

We kunnen, wat onze gesteldheid als volk betreft, ons beeld wel vinden in de zaak, waar we in deze artikelenserie mee bezig zijn. Want het volk Israël had vele weldaden van de Heere ontvangen. Het was ook in vrijheid gebracht.

God deed Zijn volk met wisse treden

Daar niemand struikelde in zijn

schreden,

Met zilver en met goud belaan,

Blijmoedig uit Egypte gaan.

Zo staat het in Ps. 105 : 20. Doch dat volk heeft het ook niet lang gewaardeerd. De tekst die hierboven staat, is een vervolg van het voorgaande. Daar is al het een en ander over gezegd. Doch, volgens de Heilige Geest, Die ook vers 18 heeft geïnspireerd, is er nog niet genoeg van gezegd. Namelijk hoe on dankbaar het volk zich gedroeg. Iedere keer komt de schuld van dat volk weer naar voren. En de ene misdaad is nog al niet erger dan de andere. Dat wordt uitgedrukt door het woordje "zelfs". Bij al het reeds genoemde kwam dat er ook nog bij.

Zij maakten zich, den HEER' ten spot,
Een kalf bij Horeb tot een god.

Waarvoor zij zich eerbiedig bogen;

Een os, die gras eet op het veld,

Een beeld, o gruwel in Gods ogen!

Werd toen aan Hem gelijk gesteld.

Psalm 106 : 11.

Ik kan het niet mooier zeggen, dan het in deze oude psalm verwoord is. Het geeft ons een verschrikkelijke werkelijkheid te kennen. Een grote belediging voor God, Die zoveel wonderen had verricht. Zij wilden goden hebben die zij konden zien. Zij betoonden, al waren zij het bondsvolk, dat zij het in hun bestaan nog niet verder gebracht hadden dan de heidenen. Die buigen ook voor goud en zilver, hout en steen, en voorts alles wat hen maar dienenswaardig schijnt. Dansen om het gouden kalf. Wordt dit ook nu niet gedaan? We leven na de oorlog in een welvaartstijd. Wie de vooroorlogse jaren heeft gekend, weet het verschil tussen toen en nu. Dat verschil is enorm. Het gaat iedereen goed, al weet ik ook wel dat dat woordje "iedereen" door velen wel weer met een korreltje zout genomen zal worden. Doch een ieder die nog redelijk kan denken, zal het moeten onderschrijven, al is er verschil tussen het "meer en minder" goed hebben; niemand enig gebrek behoeft te lijden. We leven in een verzorgingsstaat. De massa is verzekerd van wieg tot graf. Ieder heeft op zijn tijd vakantie. Het behoort tot het levenspatroon. De "rechten" van de mens staan hoog genoteerd. Je kunt natuurlijk vergelijkingen gaan treffen met andere landen, de z.g.n. derde wereld, waar nog aan vele dingen gebrek geleden wordt. Doch dat neemt niet weg, dat het in ons "bevrijde land" zeer goed gaat in natuurlijk opzicht. En tevredenheid is over het algemeen een schaars artikel. De vele stakingen getuigen daarvan. Is de tevredenheid al een schaars artikel, de dankbaarheid nog meer. Als ik over dankbaarheid spreek, dan bedoel ik natuurlijk dankbaarheid jegens God. We zijn dankbaar voor het goud, maar niet aan God. We danken er ons zelf voor. En wat de toekomst betreft, hebben we verwachting van onszelf. Iedereen is tegenwoordig meer of minder ontwikkeld. Op zichzelf is daar natuurlijk geen kwaad van te zeggen. We moeten echter wel constateren dat het een ontwikkeling is in de richting van God af, en niet naar God toe. Of wel? Het zou een wonder wezen als het zo zou zijn. Doch dan is het geen vrucht van ons bestaan. Want ons bestaan is, zoals het in de bijbel getekend wordt: Als Jeschurun vet werd, sloeg het achteruit. Wanneer we, net als Israël, alle weldaden die God gegeven heeft aan de afgoden, die we zelf gemaakt hebben, toeschrijven, is dat een lasteren van God. Godslasterlijk dus, is ons gedrag. En dan zulk een goede God, Die niet ophoudt om ons wel te doen. Dat wordt ook gekonstateerd daar op dat plein bij de Waterpoort te Jeruzalem. "Nochtans hebt Gij hen door Uw grote barmhartigheid niet verlaten in de woestijn; de wolkkolom week niet van hen des daags om hen op den weg te leiden, noch de vuur-

kolom des nachts om hun te lichten, en dat op de weg waarin zij zouden wandelen". vs. 19. Je kunt het ook zo zeggen. Het volk vergold goed met kwaad. En God vergold kwaad met goed. Dat is ook onze roeping. Niemand mag kwaad met kwaad vergelden. We mogen zeker geen goed met kwaad vergelden. Wij moeten kwaad met goed vergelden. Doch wees eens eerlijk, wat komt daar in het leven van terecht? Wanneer we goed gedaan worden, dan vinden we het wel goed. We hebben het immers toch op de een of andere manier wel verdiend, ook al zeggen we het misschien met een reformatorische mond nog wel anders. En wanneer we kwaad onder vinden, dan zijn we er rap bij, om net als de "ouden" het zeiden: kwaad met kwaad te vergelden. Toen ik op catechisatie eens over die dingen sprak, vroeg ik aan een jongen: "Als jij eens een klap op je rechterwang zou krijgen, zou je hem dan ook de linkerwang toekeren?" Zijn antwoord was nog al resoluut: "Ik niet, dominee. Want als ze mij één klap geven, moeten ze er maar op rekenen dat ze er twee terug krijgen". Ik geloof wel dat dit zo ongeveer de praktijk is, bij alle mensen. Of je moet een zodanige bangerd zijn, dat je je tegenstander niet aandurft. Dan geef je geen twee klappen terug, omdat je bang bent dat dit dan ook weer dubbel vergolden zal worden. Je durft het dan niet, maar anders....

Anders! Ja, God is anders en Hij doet anders. Dat bewijst wel het 19e vers. Want ondanks dat zij de HEERE lasterden, week Hij met de wolokolom des daags niet van hen, noch met de vuurkolom des nachts. De wolokolom! Daar moeten we ons geen al te simpele voorstelling van maken. Want die overschaduwde in de hete zandwoestijn het volk de gehele dag. Anders zou het er niet uit te houden zijn. In die volk was de HEERE Zelf aanwezig. Heel dicht bij. De volk was als het ware Zijn kleed. En dan de vuurkolom des nachts. Als het donker werd en koud, dan was de HEERE voor dat volk tot een Licht en gaf Hij hen ook nog dekking. Hij was zowel des daags als des nachts met Zijn goedertierenheid heel dicht bij dat volk. Dat moest het volk er van overtuigen dat "Zijn oog altijd op hen gevestigd was". Zij konden dus niets doen, dat door Hem niet op de meest nauwkeurige manier werd waargenomen. Dat maakte het "lasteren" van Hem nog des te erger. Iets verkeerd doen terwijl vader of moeder het niet ziet, is natuurlijk verkeerd. Maar om verkeerd te doen, terwijl vader en moeder er naar staan te kijken, dat is toch wel het ergste wat je denken kunt. Het is het toppunt van brutaliteit.

Nu, zo gedroeg zich het volk. En ondanks dat het zich zo gedroeg, liet de HEERE niet na, om met dat volk mee te gaan, van dag tot dag en van nacht tot nacht. Ja, zo is God! En hoe zijn wij? Wij hebben geen wolokolom en vuurkolom, symbolen van Gods dichte nabijheid. Of hebben wij ze toch wel? Hij maakt van de wolken Zijn wagen en Hij wandelt op de vleugelen van de wind. Hij vergezelt ons met zijn woord, dat getuigt van recht en genade. Genade en recht. Wie zich door de volk niet wil laten beschutten, wordt door het vuur verteerd. Dat laat Hij ons uit Zijn Woord weten. Dat laat Hij ons in de praktijk zien. Wie ziet het? Wie geeft er acht op? Als deze vragen goed tot je doordringen, dan kunnen de goedertierenheden des Heeren je nog tot bekering leiden. Als dat gevolg zou zijn van dit artikel, is het op deze bevrijdingsdag niet voor niets geschreven. Het zou je tot de eeuwige bevrijding kunnen voeren. En dat door het geloof in de Zoon van God. Want, die de Zoon zal hebben vrijgemaakt, die zal waarlijk vrij zijn.

God geve geloof daartoe. Jullie aller vriend,
Ds. H.C. v.d. Ent.

Boekbespreking

Ark boeken / VVHS-BKV
8.

17. Het verloren schaap, een kleurboek, uit de serie Gelijkenissen uit de bijbel. Het verhaal gaat niet over een herder, maar over een boer, die een schaap zoekt en vindt. Zodoende blijft er niets over van de gelijkenis. Op een van de laatste bladzijden lezen we: Jezus zegt: 'God lijkt op die boer. God houdt evenveel van ons als die boer van zijn schapen houdt'. De Heere Jezus zegt bij deze gelijkenis, dat er also blijdschap zal zijn in de

hemel over één zondaar die zich bekeert meer dan over negen en negentig rechtvaardigen die de bekering niet van node hebben. Daar horen we hier niets over. Het kleurboek ziet er goed verzorgd uit. De prijs is f 1,95.

18. Het geluk van je leven door Jaap Zijlstra. Deze uitgave is heel mooi. De inhoud bestaat uit meditaties, gedichten en uitspraken. Er staan dingen in het boekje waar we van harte mee kunnen instemmen, maar de inslag is in het algemeen anders dan ons lief is. We vinden te weinig terug wat de catechismus zegt omtrent de noodzaak van het kennen van drie stukken ter zaligheid. Het boekje telt 29 bladzijden en kost gebrocheerd f 6,95.

B.

Eswijlerianen in Holland, 1734-1743

door F.A. van Lieburg.

Uitgeverij De Groot Goudriaan - Kampen.

Het boek is uitgeven in samenwerking met de *Stichting studie der Nadere Reformatie*. De ondertitel luidt: Kerk en kerkvolk in strijd over de *Zielseenzame meditatieën* van Jan Willemsz. Eswijler (circa 1633-1719). De schrijver heeft het boek opgedragen aan zijn ouders.

Na een kort *Woord vooraf* en een *Inleiding* komen de volgende hoofdstukken:

1. Jan Willemsz. Eswijler.
2. De heruitgave van de *Zielseenzame meditatieën*.
3. De kerkelijke bestrijding van de *zielseenzame meditatieën*.
4. Reacties voor en tegen de Eswijlerianen.
5. De oude orthodoxe leer der ware Gereformeerde Kerk.
6. Beëindiging en nasleep van de strijd onder het kerkvolk.

Daarna komen nog een Slotbeschouwing, Noten, Bijlagen, zoals Teksten van Jan Willemsz. Eswijler, samen meer dan 50 bladzijden. Het boek telt in totaal 215 bladzijden. De schrijver zegt in zijn *Inleiding* onder meer het volgende:

"In 1685 verscheen bij een Amsterdamse uitgever een boekje onder de titel: *Zielseenzame meditatieën over de voornaamste waarheden des evangeliums, vertoonende hoe danigh een ziele op vrije genade, door den geloove op den Jesus sal leven*. De schrijver was een zekere Jan Willemsz. Eswijler, die zich "een liefhebber der waarheit" noemde. Zijn stichtelijk geschrift raakte onder het gereformeerde lezerspubliek snel uitverkocht. Enkele generaties later was slechts hier en daar nog een exemplaar in omloop, onder meer in een kring van piëtistische gemeenteleden in Rotterdam. Een boekhandelaar uit dit gezelschap besloot tot een heruitgave, nadat zijn vriend de nogal langdradige tekst in de vorm van een samenspraak had omgewerkt.

Dit initiatief leek een succes: na de eerste oplage in 1734 volgde een tweede, een derde en een vierde. Talloze eenvoudige vromen, dagelijks bezig met de vraag of zij wel tot de ware gelovigen behoorden, werden door het lezen ervan bemoedigd en spraken van een "nieuw evangelisch licht". Maar juist die gretige belangstelling wekte argwaan bij de theologen die in kerkelijk Nederland de toon aangaven. Want wie zou de schade peilen die dat boekje - geschreven door een met mystiek en lijdelijk piëtisme doordrenkte leke-theoloog - bij het argeloze kerkvolk aanrichtte? Een Rotterdamse predikant, die zich ergerde aan het optreden van de "Eswijlerianen" in zijn gemeente, publiceerde een geschrift dat een vernietigende kritiek op de *Zielseenzame meditatieën* bevatte. Vervolgens keurde de classis Schieland het boekje officieel af, als zijnde besmet met quietisme, antinominianisme, Hattemisme en zelfs Spinozisme.

Zoals te verwachten viel, was het effect averechts. Overal kwamen de tongen en pennen in beweging over het inmiddels al op ruime schaal verspreide werkje van Eswijler. Zagen sommigen in hem een ketter die in de vaderlandse kerk te lang onopgemerkt was gebleven, anderen vereerden hem als een herontdekte getuige van "de oude orthodoxe leer der ware gereformeerde kerke". De spanningen tussen voor- en tegenstanders laiden

zo hoog op dat in 1740 de sterke arm eraan te pas moest komen om een heilloze escalatie te voorkomen. De brand die was ontstaan onder bevindelijk gereformeerden in Rotterdam, en aangewakkerd door het optreden van de kerkeraden, classes en synodes, werd juist op tijd geblust door de stedelijke en gewestelijke overheid, al had de rook zich vanuit Holland verspreid naar de noordelijkste uit- hoek van de Republiek en smeulde het vuur elders op dorpsniveau nog zeker tot 1743 na." Van Lieburg schrijft verder over de latere beoordeling van het boekje. Er waren er die het werkje negatief, maar ook die het werkje positief beoordeelden.

De schrijver concentreert zich op een feitelijke beschrijving van de geschiedenis van de *Zielseenzame meditatieën*, zonder de inhoudelijke theologische aspecten ervan specifiek, expliciet of zelfstandig aan de orde te stellen. Het verhaal gaat niet in hoofdzaak over de ideeën en leerstukken, maar over de diverse personen en publikaties die het wel en wee van de *Zielseenzame meditatieën* hebben bepaald.

Eswijler blijkt een plaats in de wereld van de Nadere Reformatie te hebben ingenomen. De strijd rond de *Zielseenzame meditatieën*, hoezeer op zichzelf een rimpeling in de kerk van alle eeuwen en van alle plaatsen, kan mede licht werpen op een nog duister vlak op de historische kaart van het Nederlands protestantisme.

In het 6e hoofdstuk is een afzonderlijke paragraaf gewijd aan de kerkstrijd in het dorp Sommelsdijk. Die strijd werd ontkend door dominee Wilhelmus à Brakel van der Kluit, een kleinzoon van de bekende Wilhelmus à Brakel. Die kleinzoon werd op 24 januari 1723 als predikant in Sommelsdijk bevestigd. Aan het einde van het jaar 1739 begon hij vanaf de kansel tegen het boekje *Zielseenzame meditatieën* te waarschuwen.

Van Lieburg beschrijft in ongeveer tien bladzijden wat er is voorgevallen, hoe hevig de strijd is geweest, wat de gevolgen waren enz. De eenheid van de gemeente werd verbroken. De classis wist geen vrede te scheppen. Na de dood van ds. à Brakel van der Kluit heeft er nog ten minste vijftien jaren te Sommelsdijk een groepje afgescheiden "doeleanters" bestaan, voordat de eenheid in de gemeente als hersteld kon worden beschouwd.

We achten dit boek van Van Lieburg over de Eswijlerianen in Holland zeer belangrijk. Zulke boeken geven ons een blik in het verleden. De schrijver laat de bronnen spreken. Daaraan ontleent het boek zijn waarde. We kunnen het van harte aanbevelen. Het vraagt wel een gerichte belangstelling en een goed inzicht. Maar de schrijver maakt het ons gemakkelijk door de gegevens te verwerken en ons die als een toebereide maaltijd voor te houden.

Het boek is in groot formaat uitgegeven en kost f 45,-.

B.

Sprekende beelden door ds. P.J. Trimp. Uitgeverij De Vuurbaak - Barneveld.

Dit boekje bevat een Bijbelstudie over gelijkenissen van de Heere Jezus.

De schrijver zegt in een *Woord vooraf* o.m. het volgende:

"Gelijkenissen van Jezus blijven boeien. Heel aansprekend en indringend brengt Jezus zijn Woord dichtbij ons. Op een beeldende manier. Hij houdt er rekening mee, dat mensen visueel zijn ingesteld: een tekst waar een illustratie bij staat, kunnen we gemakkelijker in ons opnemen.

Door beelden te laten spreken, laat Jezus ons veel zien. Net als bijv. bij het bekijken van dia's: hoe beter we kijken, hoe meer we ontdekken! Daarbij gaat het erom: wat zien we precies, en wat voor boodschap zit erin?

In de voor u liggende bijbelstudie gaan we de verschillende dia's bekijken die Jezus heeft gemaakt! Eerst kijken we goed naar wat we in die beeldverhalen horen en zien (de uitleg), en dan proberen we de diepere zin en betekenis te ontdekken, zowel voor de hoorders toen als voor ons vandaag. Deze elementen zijn steeds te vinden onder de kopjes *Toe- lichte* en *Betekenis voor toen en nu*.

In de gelijkenissen snijdt Jezus veel zaken

aan, die allemaal te maken hebben met het Koninkrijk van God. In elk hoofdstuk gaan we dan ook na wat er te leren valt voor ons eigen leven in Gods Koninkrijk.

Levensechte beelden spreken ons erop aan om in het leven van alledag goed met onze God en onze naaste om te gaan!" Tot zover de schrijver.

Ds. Trimp bespreekt niet alle gelijkenissen. Hij heeft een keus gemaakt uit Mattheüs en Lucas. Hij hoopt met zijn boek te bereiken dat oude, bekende verhalen van Jezus voor velen weer nieuw mogen klinken.

De verschillende hoofdstukken hebben ongeveer dezelfde verdeling: inleiding, bespreking van de gelijkenis, samenvatting, tips voor inleiding en voorstudie, gesprekspunten, literatuur.

Het boek is uitgegeven in samenwerking met de Bond van Verenigingen van Gereformeerde vrouwen.

Er is veel goeds van dit boek van 103 bladzijden te zeggen. Het is een zeer geschikte leidraad bij het bespreken van gelijkenissen. Wel betreuren we dat we steeds weer lezen van Heer in plaats van Heere. Ook noemen we als bezwaar dat de schrijver er een andere beschouwing van de kerk op na houdt dan wij. Dit heeft uiteraard ook tot gevolg dat de toepassing in het boekje soms anders uitvalt dan naar onze mening juist uit. Dit raakt toch wel belangrijke punten waar we hier niet verder op hoeven in te gaan.

Het boekje kost f 13,75.

B.

Korenaren uit de volle oogst door J.C. Philpot. Uitgeverij J.J. Groen en Zoon - Leiden.

Dit is een bijbels dagboek. Er zijn de laatste jaren veel dagboeken verschenen. Het blijkt dat velen er behoefte aan hebben om naast Gods Woord ook een of ander dagboek te lezen. Dat is een verblijvend verschijnsel. Voor elke dag is er een meditatie, die ook na het lezen nog stof tot overdenking kan geven. Het gaat er dan wel om dat de schrijver betrouwbaar is. Dat geldt in elk geval van de dagboeken en andere werken van de engelse baptisten prediker Philpot. Philpot was niet bij de Waarheid van Gods Woord opgevoed, maar de Heere greep hem in het hart. Hij werd een man die door de Geest des Heeren onderwezen werd en bijzondere gaven van de Heere gekregen heeft om te spreken naar het hart van Jeruzalem, zoals het niet van alle schrijvers en predikers gezegd kan worden. Hij neemt een eigen plaats in in de rij van schrijvers die geliefd zijn bij Gods kinderen.

De beide dochters van Philpot hebben dit boek samengesteld uit de geschriften van hun onvergetelijke vader. Het is al vroeger in het nederlands vertaald en uitgegeven. Nu zag er weer een druk het licht. Voorin staat een korte levensbeschrijving van Philpot.

Voor lezers die Philpots werken niet kennen nemen we een gedeelte over van de meditatie op 1 januari over Psalm 90:12: Leer ons alzo onze dagen tellen, opdat wij een wijs hart bekomen. We lezen:

"Indien wij niet gezegend werden met bijzondere openbaringen van Christus, met kennelijke openbaringen van Zijn Persoon en werk, bloed en liefde, genade en heerlijkheid (want zulke bijzonder tijden zijn niet menigvuldig) hebben wij Hem toch niet bevonden de Weg, de Waarheid en het Leven te zijn? Indien wij waarachtig een persoonlijke en geestelijke vereniging hebben met de Zoon Gods, als ons levend Hoofd, dan zal er ook gemeenschap zijn uit zijn volheid, een vervulling van al onze noden, een opwekking van geloof, hoop en liefde, een steun onder beproevingen, een verlossing van aanvechtingen, van vermeerdering zijner vreze in het hart, en dat voortgaande werk der genade, waardoor wij in staat worden een leven te leiden van geloof in de Zoon Gods. Helaas, het best van ons beste dagen baart dikwijls smart, geeft dikwijls stof tot klagen. Ps. 90:6."

Het boek kost gebonden f 32,50.

B.

Pastoraal bekeken door ds. D.J. Budding. Uitgeverij Den Hertog b.v. - Houten.

Levensproblemen in Bijbels licht bezien. Zo luidt de ondertitel.

De schrijver zegt zelf in een *Woord vooraf* het volgende:

In dit boek worden op eenvoudige wijze, kort en krachtig, een aantal levensproblemen bezien in Bijbels licht. De meeste stukjes hebben betrekking op problemen rondom huwelijk en gezin, levensbegin en levens-einde. Zij zijn in de loop van ongeveer zes jaar verschenen in het familieblad *Terdege* onder de rubriek 'pastoraal bekeken'. Gezien de vele reacties, blijken deze stukjes voor velen gebruikt te zijn in moeilijke perioden en situaties van hun leven. Omdat de onderwerpen van blijvende actualiteit zijn leek het mij goed ze te bundelen en uit te geven. Moge de Heere ze gebruiken tot Zijn eer en tot uitbreiding van Zijn gezegend Koninkrijk."

We behoeven daar niets aan toe te voegen. Vele lezers van ons blad zullen op *Terdege* geabonneerd zijn en de stukjes van ds. Budding al gelezen hebben. Ze zullen het toch op prijs stellen dit boek te bezitten, niet voor de boekenkast, maar om de bijdragen nog eens na en over te lezen. Dat is ook van belang voor anderen die de stukjes nog niet gelezen hebben. De schrijver geeft goede, verantwoordde voorlichting. En dat is wat wij allen nodig hebben, ons leven lang.

Het boek bevat 40 bijdragen, het telt 136 bladzijden en kost gebonden f 23,90.

B.

Lichtflitsen voor momenten dat het donker is door Piet Jansen.

Uitgeverij De Groot Goudriaan - Kampen.

Jansen schreef eerder een boekje getiteld *Flitsen* voor momenten van bezinning. Hij zegt in zijn *Woord vooraf* o.a.: "Je moet wel een grenzeloze optimist zijn als je er nooit last van hebt. Van die momenten of tijden, dat je het niet (meer) ziet zitten. Wat kan de situatie waarin je verkeert soms uitzichtloos zijn (...). In zulke omstandigheden is het goed om elkaar te wijzen op een Helper, groot van kracht. Niet als "doekje voor het bloeden". Of als "zoethoudertje". Maar omdat alleen van Hem hulp te verwachten is. Het kan zó donker zijn in je leven, dat je niet meer kunt zien of geloven dat er een God is, die helpen kan en wil."

Er is veel dat in deze bundel aanspreekt. Het doet weldadig aan, dat de Statenvertaling wordt geciteerd en dat we steeds lezen van Heere. We willen twee opmerkingen maken.

TE KOOP

Cassettekoffer met 42 cassettes, desgewenst van 42 versch. pred. der Chr. Ger. Kerk, Ger. Gem., Herv. (Ger.), Oud Ger. voor f 280.-.

Cassettes per stuk à f 7.-, 3 voor f 20.- + porto.

Inl. tel. 01134 - 2455.

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, naar het dorpje Kesteren gelegen in de mooie Betuwe bekend om zijn landelijke omgeving ± 3 km van Rhenen.

PENSION

"DE PEEL"

waar het gewoon goed is.

Fam. Knuivers, Boven-eindsestraat 14, 4041 EJ Kesteren. Tel. 08886 - 1687.

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe sta-caravans op zeer mooi en rustig plekje op boerderij dichtbij het strand, tel. 01187-1441.

PLAATS UW
FAMILIEBERICHTEN
IN
BEWAAR HET PAND

TEXEL bungalows, sta-caravans, volledig pension: 02220-18391 voor folder of inlichtingen

vakaniecentrum
De Verrassing

De eerste is dat de vragen in het algemeen het tijdelijke leven raken. De vragen der eeuwigheid zijn toch veel belangrijker en dat komt niet uit. In het stukje *onpeilbare diepten* wordt dit onderwerp aan de orde gesteld, maar de verlossing uit de diepten vinden we in Gods Woord veel dieper doorleefd en getekend.

De tweede opmerking die we maken staat met de eerste in verband. De raadgevingen moeten zoveel mogelijk zo gegeven worden dat ze op het goede adres komen. Het komt voor dat mensen voor wie ze niet bestemd zijn ze gemakkelijk op zichzelf toepassen, b.v. mensen die niet of weinig godsdienstig zijn en zo'n boekje lezen. Dan gaat alles geheel buiten de werking van de Heilige Geest om.

We vinden in het boekje ook veel goeds. Het zou niet moeilijk zijn een en ander uit het boekje aan te halen, maar dat lijkt ons niet nodig.

Het boekje bevat 37 stukjes van meestal 2 bladzijden. Het kost als paperback f 14,90.

B.

STEUN GLIAGG DE POORT

voor gespecialiseerde psychosociale hulp aan jeugdigen en volwassenen.

een verantwoord alternatief voor de RIAGG's met vestigingen in Amersfoort, Goes, Schiedam en Zwolle. De sterke toename van het aantal hulpvragen veroorzaakt onverantwoord lange wachtlijsten en zelfs patiëntenstops. En dat terwijl de hulp zo dringend noodzakelijk is!

Wat is verantwoorde hulpverlening U waard?

Maak uw gift over op giro 3971975

tr.v. GLIAGG DE POORT - SCHIEDAM - TEL. 010-4261081

VERDER GEZOND?

Tegen praktisch iedere kwaal is kruid gewassen. O.a. bronchitis, bedwateren, bloedzuiverend, eczeem, blaas en urine, dikke darm, galsteen, wisseljaren, slapeloosheid, suiker, reumatiek, zenuwen enz.

Kuur voor een maand f. 15.- incl. verz.kosten.

DROGISTERIJ SIKKING

Barroveteststraat 5 - 2011 WL Haarlem
Telefoon 023 - 312882, b.g.g. 023 - 324606

HET BLIJVENDE WOORD

Dat is de titel van het door de GBS uitgegeven boek met informatie over predikanten uit de 16e en 17e eeuw en de kerkgebouwen waarin ze hebben gesproken.

Ook voor de jeugd een bijzonder lees-waardig boek; zij wordt erdoor herinnerd aan het erfgoed van de Reformatie.

Het boek is voorzien van fraaie kleurenfoto's van de 60 kerken en portretten van vele predikanten; groot formaat (22 x 29 cm), gebonden, 255 blz.

f 42,50

Prijs
Bestellingen in enveloppe zonder postzegel sturen aan onderstaand adres.

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 18. 3300 WB DORDRECHT